

Keskustanuorten koulutuspoliittinen linjapaperi

“Monta kertaa ovat ihmiset haaveilleet tavarain tasaisempaa jakoa. Siitä ei olisi mitään hyötyä niin kauan kun sivistysmäärät pysyvät niin epätasaisina. Mutta jos oppi ja sivistys saataisiin jaettua tasaisemmin, silloin katoaisivat luokkarajat itsestään.”

Santeri Alkio (1919) Maalaispolitiikka I.

Tärkeimmät teesit

1. Varhaiskasvatus on jokaisen lapsen saatavilla.
2. Otetaan käyttöön pienten lasten koulu.
3. Koulukiusaamiselle ja -väkivallalle on aidosti nollatoleranssi.
4. Oppivelvollisuutta on jatkettava 18 ikävuoteen ja toisen asteen koulutus on muutettava maksuttomaksi.
5. Toinen aste on jatkossa joustava kokonaisuus, jossa erilaisia opintoja niin ammatillisista oppilaitoksista kuin lukiosta voidaan yhdistää yksilöllisemmiksi opintokokonaisuuksiksi opiskelijan mielenkiinnon, tarpeen ja tavoitteiden mukaan.
6. Ylioppilastutkinnossa on siirryttävä käyttämään jatkuvan arvioinnin menetelmiä.
7. Toisen asteen opinnot eivät saa lähtökohtaisesti edellyttää muuttoa pois kotoa.
8. Pienten lukioiden lisä on korvattava saavutettavuuslisällä.
9. Jokaiselle yläkoulun ja toisen asteen opiskelijalle pakollinen vuosittainen käynti koulupsykologilla.
10. Jokaisessa 18 maakunnassa on jatkossakin oltava korkeakoulu.
11. Yliopistojen ja yliopistokaupunkien määrä ei vähene.
12. Korkeakoulusta valmistuvalle tarjotaan valmistumisen jälkeen vielä 25 opintopisteen verran lisäopinto-oikeutta.
13. Työasuntovähennyksen rinnalle on otettava käyttöön opiskeluasuntovähennys.

14. Perustulo kuuluu myös opiskelijoille.
15. Moraalinen ja historiallinen velvollisuutemme, saamen ja karjalan kielten ja kulttuurien ylläpito, nostetaan kansalliseksi ylpeydenaiheeksi.
16. Koulutus on maksutonta kaikilla kouluasteilla, korkeakouluissa myös EU- ja ETA-maiden ulkopuolisille tutkinto-opiskelijoille.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus antaa jokaiselle lapselle perusteet koko elämälle ja koulupolulle. Näin ollen on tärkeää, että jokainen alle kouluikäinen lapsi saa varhaiskasvatusta. Ensisijaisesti varhaiskasvatusta tulee suunnitella lapsen näkökulmasta, ei aikuisen. Keskustanuoret kannattavat subjektiivista päivähoito-oikeutta.

Varhaiskasvatuksen saatavuus

Huoltajat päättävät lapsensa varhaiskasvatuksesta. On tärkeää, että varhaiskasvatuksen hinta tai etäisyys ei muodostu esteeksi lasten kasvatukselle. Varhaiskasvatuksen saatavuutta voidaan parantaa mahdollistamalla kuntien, yksityisten päiväkotien, järjestöjen ja seurakuntien varhaiskasvatustoiminta.

Osaava varhaiskasvatuksen henkilökunta

On tärkeää, että varhaiskasvatuksen henkilökuntaa on tarpeeksi ja se on riittävän koulutettua, jotta jokaiselle lapselle voidaan taata hyvät kasvu ympäristöt kehittyä, oppia ja kasvaa. Jokaisessa kunnassa huolehditaan varhaiskasvatuksen henkilökunnan työhyvinvoinnista.

Varhaisen puuttumisen malli

Lapsen tulee saada tukea, jos hänellä todetaan haasteita tunne-elämässä, sosiaalisissa taidoissa tai jos hänen tiedollisissa ja taidollisissa osa-alueissa on puutteita. Tukea tulee saada myös, jos lapsen kotona oleva kasvu ympäristö haittaa lapsen kehitystä. Varhaisen puuttumisen tulee olla riittävää ja tarpeeksi ajoissa aloitettua, jotta lapsen ongelmat eivät kasaudu.

Perusopetus

Peruskoulu turvaa jokaiselle peruskoulun suorittaneelle riittävät eväät jatkaa itsensä kehittämistä, hankkia jatkokoulutuspaikka ja olla aktiivinen yhteiskunnan jäsen. Maksuton perusopetus mahdollistaa jokaiselle suomalaiselle tasa-arvoiset mahdollisuudet kouluttautua ja sivistää itseään sukupuolesta, sosiaalisesta taustasta tai alueesta riippumatta.

Tarpeelliset tiedot ja taidot

Suomella ei ole enää varaa yhteenkään syrjäytyneeseen nuoreen. Jokaiselle suomalaiselle nuorelle taataan perustiedot ja -taidot lukea, kirjoittaa, laskea, kehittää itseään ja tehdä itsenäisiä päätöksiä. Yhteiskunnallisesti on hyväksyttävää, että joillakin peruskoulun suorittaminen vaatii lisää aikaa.

Pienten lasten koulu on malli, jossa esiopetus ja peruskoulun kaksi ensimmäistä luokkaa muodostavat joustavan kokonaisuuden, josta oppilas voi jatkaa eteenpäin saavutettuaan valmiudet opiskelulle. Tällä mallilla varmistetaan, että jokaisella peruskoulua käyvällä on vaadittavat tiedot ja taidot jatkaa koulupolkua ennen kuin opintosisältöjen vaatimustaso kasvaa. Näin yksikään oppilas ei putoa kelkasta esimerkiksi puutteellisen lukutaidon vuoksi.

Erilaiset oppijat

Perusopetuksessa tulee olla riittävät resurssit toteuttaa kolmiportaisen tuen mallin mukaista tukea erilaisille oppilaille. Tavoitteena on pitää erilaiset oppijat mahdollisimman hyvin mukana yleisopetuksessa oman ikäryhmänsä kanssa. Jos oppilaalla on tietystä oppiaineesta oppimisvaikeuksia, niin hän on oikeutettu tehostettuun tukeen. Tämän lisäksi oppilaat jotka tarvitsevat erityistä tukea ovat oikeutettuja pienryhmäopetukseen suorittaakseen oppivelvollisuuden. Pienryhmä ei saa eristää oppilasta omasta ikäryhmästään.

Perusopetuksen suorittanut nuori tunnistaa omat heikkoutensa ja vahvuutensa sekä saa tasa-arvoiset mahdollisuudet jatko-opiskeluun peruskoulun jälkeen. Tarvittaessa nuorelle tarjotaan kymppiluokkaa täydentämään puutteellisia tietoja ja taitoja sekä aikaa valita peruskoulun jälkeinen opiskelupaikka.

Joustava perusopetus eli JOPO

Joustavan perusopetuksen tavoitteena on ennaltaehkäistä peruskouluikäisten koulupudokkaiden syrjäytymistä yhteiskunnasta ilman toisen asteen koulutusta. JOPO:lle taataan riittävät resurssit ja asema jokaiseen suomalaiseen yläkouluun. Näin ollen koulupudokkaille voidaan antaa mahdollisimman hyvät mahdollisuudet pärjätä tulevaisuudessa heidän lähtökohdistaan riippumatta.

Oppilaanohjaus

Oppilaanohjaus on katkeamaton ketju aina varhaiskasvatuksesta peruskoulun jälkeisiin opintoihin saakka. Peruskoulun alussa oppilaanohjauksessa panostetaan oppimisvalmiuksien kehittämiseen, itsetuntemukseen ja vastuunottoon omasta koulunkäynnistä. Alakoululaisen on tärkeää osata työskennellä sekä itsenäisesti että ryhmässä. Yläkoulussa oppilaanohjauksessa panostetaan vastuunottamisen kehittämiseen, selviytymiseen opintojen nivelvaiheissa ja siirtymisessä työelämään.

Koulukiusaaminen

Koulukiusaamiselle ja -väkivallalle on nollatoleranssi. Jokaiseen koulukiusaamisepäilyyn täytyy suhtautua kouluissa vakavasti ja välittömästi. Kouluilla on toimiva toimintamalli kiusaamistapausten käsittelyyn ja ennaltaehkäisyyn. Jokaisen oppilaan on turvallista kertoa kiusaamisen epäilyistä koulun henkilökunnalle. Oppilaille välittyy tunne, että heidän kertomansa otetaan aidosti huomioon.

Jokaiselle työrauha

Jokaiselle oppilaalle ja opettajalle taataan riittävä työrauha. Työrauhan takaamiseksi kurinpitotoimien tulee olla riittäviä ja opettajille on annettava tukea ryhmiensä hallitsemiseen. Häiriökäyttäytymisen juurisyihin puututaan moniammatillisesti yksilö- ja ryhmätasolla, ennaltaehkäisevästi ja viivytyksettä. Resursseja lisätään erityisesti koulunkäynninohjaukseen ja riittävään koulunjohtamiseen, jotta työrauhaa rikkovat oppilaat saadaan tavoitettua ja ohjattua vastuullisen koulunkäyntiin. Riittävän pienet ryhmäkoot edesauttavat työrauhan säilyttämisessä.

Peruskoulun opettajat

Suomen menestystarinan taustalla on asiansa osaavat opettajat. Yhteiskunnan muuttuessa tarvitaan tulevaisuudessa erilaista osaamista ja tietoa kuin tänä päivänä. On tärkeää, että opettajille taataan aika ja resurssit kehittää ja löytää sopivimmat opetusmenetelmät itselleen ja oppilailleen. Opettajan täytyy osata toimia itsenäisesti, mutta myös tehdä yhteistyötä muiden opettajien ja muun koulun henkilökunnan kanssa. Hyvällä opettajankoulutuksella ja opettajien yhteistyöllä voidaan tehokkaammin tukea oppilasta.

Opiskeluhoolto

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaan kouluissa tulee olla koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. Monialaisesti toimivien ammattilaisten tehtävänä on muun muassa tukea oppilaan oppimista sekä niin yksittäisten oppilaiden kuin koko kouluyhteisön hyvinvoinnin lisääminen.

Kuntien täytyy tarjota kouluissa lakisääteiset opiskeluhoollon palvelut ennen kuin kouluihin palkataan työntekijöitä, joiden tehtäviä tai vastuita ei ole laissa määritelty. Kouluterveydenhoitajat, -lääkärit, -kuraattorit ja -psykologit ovat opettajien ohella oppilaiden arjessa olevia, helposti lähestyttäviä aikuisia, joiden tehtävänä on edistää oppilaiden hyvinvointia ja oppimista.

Perusopetuksen saavutettavuus

Opetusta on voitava järjestää etäyhteyksiä hyödyntäen esimerkiksi siten, että opetusta annetaan etänä ja paikan päällä opetuksen koordinoinnin hoitaa koulunkäynninohjaaja tai opettaja. Lainsäädännön on mahdollistettava tarkoituksenmukainen kulujen hoitaminen. Etäyhteyksien avulla voidaan turvata pienten koulujen tulevaisuus ja tarvittaessa lyhentää koulumatkoja. Päivittäisten koulumatkojen kesto perusopetuksessa saa olla enimmillään 1,5 tuntia päivässä.

Oppivelvollisuus

“Oppivelvollisuuden periaate johtuu siitä, että yhteiskunnalle ei ole läheskään saman tekevää, onko sillä taitamattomia vaiko taitavia jäseniä, kyvyttömiä tai kykeneviä.”

- Santeri Alkio, *Yhteiskunnallista ja valtiollista* (1919)

Oppivelvollisuutta on jatkettava 18 ikävuoteen asti. Alati muuttuvassa ja nopeasti kehittyvässä työelämässä toisen asteen tutkinto on yhä keskeisempi vaatimus työelämässä mukana pysymiselle.

Suomessa kenenkään opiskelu ei saa olla kiinni vanhempien varallisuudesta tai halusta maksaa lapsensa opintoihin liittyviä kustannuksia. Siksi opiskelun toisella asteella tulee olla aidosti maksutonta jokaiselle. Maksuttomuuden aiheuttamien kustannusten pitämiseksi maltillisena erityisesti oppimateriaalien käyttöön on kehitettävä uusia malleja.

Toinen aste

Toinen aste on jatkossa joustava kokonaisuus, jossa erilaisia opintoja niin ammatillisista oppilaitoksista kuin lukiosta voidaan yhdistää yksilöllisemmiksi opintokokonaisuuksiksi opiskelijan mielenkiinnon, tarpeen ja tavoitteiden mukaan. Tutkintokeskeisestä ajattelusta on siirryttävä kohti osaamiskeskeistä ajattelua. Jokaisella toisen asteen suorittaneella tulee olla riittävät tiedot ja taidot korkeakouluihin hakeutumiseen, mutta halutessaan myös siirtyä työelämään.

Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma eli HOKS

Toisen asteen koulutus järjestetään opiskelijoiden tarpeet tunnistaen. Siksi jokaiselle toisen asteen opiskelijalle tehdään henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma eli HOKS. Jokaisen opiskelijan osaaminen, taitotaso ja tarpeet kartoitetaan ja tarvittaessa testataan ennen opintojen alkamista, jolloin niin yleissivistävien kuin ammatillisten kurssien sisältöjä voidaan punnita. Tämä edistää niin kustannustehokkuutta kuin opiskelijoiden motivaatiota. HOKSin tekemiseen on panostettava nykyistä enemmän, jotta siitä tulee aidosti hyödyllinen ja merkityksellinen työkalu opintojen suunnitteluun ja toteutukseen.

Suunnitelman perusteella opiskelijat voidaan ohjata lähtötason ja tavoitteiden mukaisiin opintoihin. Osan voi olla hyödyllistä kerrata vielä perusopetuksen oppimääriä, kun taas osa voi yhdistää ammatillisiin opintoihin syventäviä kursseja lukion puolelta. Jokainen toisen asteen opiskelija voi halutessaan jo opiskella kursseja myös korkeakouluista.

Ammatillinen koulutus

Ammatillisen koulutuksen tavoitteena on kouluttaa opiskelijoista oman alansa huippuosaajia. Esimerkiksi suomalaisen vientiteollisuuden kivijalka on ammattitaitoisen työvoiman saatavuus koko maassa. Työnantajan on voitava luottaa siihen, että tietyt opinnot suorittaneella työnhakijalla on riittävä osaaminen työtehtävien menestyksekkääseen suorittamiseen.

Työssäoppiminen on tärkeä osa ammatillisia opintoja. Opiskelija ei kuitenkaan saa eikä voi korvata työntekijää työpaikalla. Siksi yrityksille on tarjottava riittävästi tukea työssäoppimisen ja oppisopimuskoulutuksen järjestämiseen.

Ammatillisilla oppilaitoksilla ja alueen yrityksillä voi olla paljon muutakin yhteistyötä, kuin työssäoppiminen. Yritysten todellisten ongelmien ratkaiseminen kehittää usein opiskelijaa paremmin, kuin haasteiden käsittely teoriassa. Todelliset ongelmat ovat usein moniulotteisia ja vaativat luovaa ajattelua.

Lukio

Lukio- ja korkeakouluopintojen välistä kuilua on saatava kavennettua. Toisen asteen ja korkeasteen välistä nivelvaihetta helpotetaan huomattavasti tekemällä korkeakoulujen peruskursseista nykyistä luontevampi osa lukio-opintoja. Monia korkeakouluissa opiskeltavia aloja ei sellaisenaan opeteta vielä lukioissa, joten perusopintoihin osallistuminen myös parantaisi opiskelijoiden ohjautumista sopiville aloille.

Lukion opinto-ohjaajien ammattitaitoon panostetaan esimerkiksi lisäämällä säännöllistä täydennyskoulutusta. Työelämä muuttuu vauhdilla, ja on erityisen tärkeää, että opinto-ohjaajat ovat perillä nykytilanteesta ja tulevaisuuden tuulista, jotta he voivat parhaalla mahdollisella tavalla tukea opiskelijaa niin opintojen suunnittelussa kuin jatko-opintoihin hakeutumisessa.

Myös lukio-opintoihin sisältyy työharjoittelua. Vaikka lukio-opinnot eivät sinällään valmista mihinkään tiettyyn ammattiin, niin jokaisella toisen asteen opinnot suorittaneella tulisi olla myös yleisiä työelämätaitoja. Työharjoittelu myös tukisi opinto-ohjausta tarjoamalla väylän tutustua itseä mahdollisesti kiinnostavien alojen käytännön työtehtäviin.

Ylioppilastutkinto

Ylioppilastutkinto on hyvä väline kansallisen vertailukelpoisuuden takaamiseksi, mutta se ei välttämättä mittaa todellista osaamista parhaalla mahdollisella tavalla. Ylioppilastutkinnossa käytetään jatkuvan arvioinnin menetelmiä, jotka mittaavat kattavasti osaamista ja taitotasoa läpi opiskelun. Korkeakouluopintoihin hakeutuessa lisätään mahdollisuuksia hakea ja päästä sisään ylioppilastutkinnon arvosanoista riippumatta.

Kansainvälisyys

Opintojen kansainvälisyyttä lisätään myös jo toisella asteella. Vaihto-opinnot ulkomailla voivat avartaa maailmankuvaa ja opettaa sellaisia uusia näkökulmia omaan alaan liittyen, joita ei Suomessa opeteta. Vaihto-opiskelijoiden vastaanottaminen tuo kansainvälisyyttä myös heille, jotka eivät itse lähde ulkomaille opiskelijavaihtoon. Ulkomaisen opiskelijan on mahdollista tutustua Suomen kulttuuriin ja työelämän erityispiirteisiin, ja siten lisätä kiinnostusta hakeutua tänne myös opintojen jälkeen työelämään. Vaihto-opiskelijoiden vastaanottaminen voi toimia myös apuna pienimpien lukioden opiskelijapulaan.

Saavutettavuus

Toisen asteen opinnot eivät lähtökohtaisesti edellytä muuttoa pois kotoa.

Erityisesti ammatillisen koulutuksen saavutettavuushaasteet lisäävät omalta osaltaan alueellista epätasa-arvoa. Lisäksi ammatillisen koulutuksen lähiopetuksen määrä on laskenut joissain tapauksissa huolestuttavan alhaiselle tasolle. Ongelmaa voitaisiin lähteä purkamaan tekemällä entistä tiiviimpää yhteistyötä haja-asutusalueiden pienten lukioden kanssa, järjestämällä etäopetusta ja yhteisiä yleissivistäviä opintokokonaisuuksia.

Lukiokoulutuksen saavutettavuus on taattava myös haja-asutusalueilla. Lukion koko ei ole itseisarvo, mutta mahdollisimman kattava lukioverkko on. Siksi nykyinen pienten lukioden lisä korvataan saavutettavuuslisällä, jota maksetaan sellaisille lukioille jotka sijaintinsa puolesta ovat tärkeitä alueellisen saavutettavuuden takaamiseksi.

Digitalisaatio mahdollistaa monipuolisten opintojen tarjoamisen myös pienemmissä oppilaitoksissa. Esimerkiksi harvinaisempien kielten opintoihin tulisi nykyistä paremmin voida osallistua omasta koulustaan käsin, vaikka järjestävä oppilaitos sijaitisi täysin toisella puolen Suomea.

Mielenterveys

Toisen asteen opiskelijoiden terveydellistä tilannetta seurataan jokaiselle opiskelijalle tehtävällä lääkärintarkastuksella. Mielenterveyden painoa näissä tarkastuksissa lisätään, jotta mielenterveyden ongelmat havaitaan ajoissa ja apua voidaan tarjota jo ennaltaehkäisevästi. Jokaisen toisen asteen opiskelijan tulee lisäksi käydä vuosittain koulupsykologin vastaanotolla. Tämä vaatii todellista lisäpanostusta opiskelijahuoltoon, mutta se maksaa itsensä takaisin pitkällä aikajänteellä syrjäytymisen ja mielenterveysperustaisten työkyvyttömyyseläkkeiden vähenemisenä.

Korkeakoulut

Koulutusvalinnat

Siirtymä toiselta asteelta korkeakouluun on sujuvaa ilman tarpeettomia väli vuosia. Yliopistoon ja ammattikorkeakouluun on mahdollista päästä ylioppilastutkinnolla, ammatillisen koulutuksen ja lukion päättötodistuksella, pääsykokeella tai näistä muodostuvilla yhteispisteillä. Soveltuvuuskokeita käytetään niillä aloilla, joille se soveltuu.

Korkeakouluhaku on jatkuvaa, jolloin opinnot voi aloittaa itselleen sopivana ajankohtana.

Koulutuspaikkojen määrää muutetaan tulevaisuuden tarpeiden mukaan, ja korjausliikkeitä voidaan tehdä nopeasti.

Orientoivat opinnot

Korkeakouluun pääseminen ja opiskeluiden aloittaminen on viimeistään hetki, jolloin yksilön itsenäistyminen alkaa. Itsenäistyminen korostuu niin mahdollisen oman asunnon kuin uuden paikkakunnan myötä, mutta viimeistään itse opinnoissa.

Jokaisen aloittavan opiskelijan on saatava tasavertainen määrä opintojen alussa pidettäviä orientoivia opintoja. Tällä hetkellä orientoivien opintojen määrä niin opintopisteissä kuin opetettavissa asioissa on paljolti korkeakoulusta sekä opetettavasta alasta kiinni. Yhtenäistämällä ja kirkastamalla orientoivia opintoja taataan kaikille opiskelijoille yhdenvertaiset lähtökohdat opiskeluun.

Orientoivien opintojen kattavuus korostuu muun muassa opiskelijan kykyinä hahmottaa korkeakoulussa tarjolla olevat palvelut, selkeyttää mahdollisuuksia opintojen rakentamisesta

omannäköiseksi sekä varmuutena omaan pärjäämiseen yksin ilman valmiiksi annettua ohjelmaa. Koulutus ei aina vastaa yksilön mielikuvaa, jolloin alan taikka koko korkeakoulun vaihto voi olla edessä. Tästäkin näkökulmasta tasavertainen orientoivien opintojen määrä auttaa yksilöä siirtymään pääaineesta tai alasta ja korkeakoulusta toiseen.

Opinnoissa eteneminen

Opintojen eteneminen on sekä yksilön että yhteiskunnan etu. 45 opintopisteen raja opintotuen saamisen ehtona on sopiva määrä, sillä kyseessä on opiskelijan pääsääntöinen toimeentulon lähde. Opintotukikuukausien vähentäminen, ja siten opintojen nopeuttaminen, on kuitenkin vaarallinen trendi opiskelijan hyvinvointia ajatellen. Yhteiskunnan rahoituksen tulee muuttua suvaitsevammaksi muuttuvan työelämän edessä. Opiskelijalle on mahdollistettava toimeentulon hakeminen muualta kuin opinnoista, ja opiskelun ohessa tehtävä työ on nähtävä mahdollisuutena.

Jotta opintojen eteneminen olisi mahdollista, on turvattava opiskelijan jaksaminen. Opiskelijaa kannustetaan pitämään huolta kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnistaan riittävän unen, ravinnon ja liikunnan avulla, ylläpitämällä sosiaalisia suhteita sekä varaamalla tarpeeksi aikaa palautumiselle ja harrastuksille opintojen lomassa. Opiskeluajana tapahtuva harrastus- tai järjestötoiminta voi olla jaksamista tukevaa ja mielenterveyden pulmia ennaltaehkäisevää.

Elämä on kuitenkin toisinaan arvaamatonta, ja opinnot tai henkilökohtaiset kriisit voivat kuormittaa opiskelijaa. Onkin siis tärkeää, että opintojen aikana opiskelija pääsee keskusteluavun piiriin esimerkiksi opintoihin liittyvissä pulmissa opintopsykologille tai mielenterveyden pulmissa YTHS:n psykologille. Opintopsykologipalveluita tarjotaan jatkossa jokaisessa korkeakoulussa.

Korkeakoulutuksen saavutettavuus

Korkeasti koulutetun työvoiman saatavuus on taattava koko Suomessa. Tämä tarkoittaa sitä, että jokaisessa maakunnassa on jatkossakin oltava korkeakoulu. Korkeakoulujen tulee heijastella alueellista työvoimatarvetta sekä alueellisen elinvoiman huomioimista. Tämä tulee huomioida opintoalojen opiskelijoiden määrissä, tarjottavissa opinnoissa sekä pääasiallista opintoalaa tukevilla sivuopinnoilla.

Ammattikorkeakouluilla on valtava merkitys alueen elinvoimalle. Ammattikorkeakoulut voivat profiloitumalla tukea alueen vahvuuksia. Ammattikorkeakoulut maakunnissa tarjoavat yrityksille tulevaisuuden osaajien lisäksi myös yritysten kehittämiseen työkaluja eri muotoisten kurssien ja kehitystöiden muodossa. Laaja ammattikorkeakouluverkosto myös turvaa nuorten ja aikuisten kouluttautumismahdollisuuksia kotimaakunnassa, jolloin muutos ei ole hirveän suuri jos ei ole ennen asunut poissa kotoa.

Maakuntien ammattikorkeakoulut vastaavat myös kehyskuntien työllisyyskysymyksiin. Ammattikorkeakoulut voivat järjestää tiettyjen alojen koulutusta kunnissa, missä on vajausta henkilöstöstä.

Yliopistojen määrä Suomessa on nyt jo alueellisen kattavuuden rajapinnoilla. Yhtäkään suomalaista yliopistoa ei lakkauteta. Kansainvälisesti tarkasteltuna huippuyliopiston tavoittelu ei opetuksellisesti, rahallisesti taikka tutkimuksellisesti edellytä suuria, yli 30 000 opiskelijan tulosyksikköjä.

Lisäopinto-oikeus

Koulutus ja valmistuminen eivät aina takaa yksilön välitöntä työllistymistä. Tällöin voi vierähtää useampi kuukausi, ellei vuosiakin, ennen työllistymistä koulutusta vastaavaan työhön. Töihin hakeutuessa voi käydä myös niin, että opiskelija huomaa tarvitsevänsä omien opintokokonaisuuksien ulkopuolista asiantuntijuutta. Tähän yksi ratkaisu on, että opiskelijalle myönnetään valmistumisen jälkeen vielä 25 opintopisteen, eli esimerkiksi yhden sivuainekokonaisuuden, verran lisäopinto-oikeutta.

Yliopistot

Yliopistot ovat tieteen puutarhoja, joiden hedelmät ovat laajasti kaikkien käytettävissä. Yliopistot tarjoavat enemmän mahdollisuuksia opintoihin pelkän tutkintoon opiskelun sijaan. Avoimen yliopiston väylän mahdollisuutta opintomuotona korostetaan enemmän ja opiskelija saa suorittaa avoimen yliopiston opintoja maksutta.

Yliopistojen tulee kehittää yhteinen järjestelmä etäopintomahdollisuuksien parantamiseksi. Opiskelijan mahdollisuus opiskella sujuvasti ei voi olla enää riippuvainen paikasta eikä ajasta. Yliopistojen on tehtävä yhä enemmän yhteistyötä, jossa opiskelukokonaisuuksia tarjotaan ristiin sekä palveluita yhtenäistetään, esimerkiksi aidosti valtakunnallinen tenttimahdollisuus. Tämä tarkoittaa sitä, että jokaisessa maakunnassa on oltava vähintäänkin yksi paikka, jossa etätentin voi suorittaa.

Ammattikorkeakoulut

Ammattikorkeakoulut ovat elintärkeä osa suomalaista yhteiskuntaa ja ne tarjoavat myös tulevaisuudessa osajia elinkeinoelämän tarpeisiin. Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on kouluttaa alueen elinkeinoelämän tarpeisiin osajia ja tätä alueellista roolia tulee vahvistaa valtion rahoituksen välinein.

Maailman nopea muuttuminen on yksi tulevaisuuden haasteista. Koulutuslaitokset toimivat pitkällä syklillä ja muutoksien vaikutus näkyy usein vasta vuosien päästä. Tämän takia ammattikorkeakoulujen tulee lisätä jatkuvan oppimisen valmiuksia, sekä rakentaa yksilöllisiä koulutuskokonaisuuksia.

Tulevaisuudessa ammattikorkeakoulut ja yliopistot tarjoavat saumattomia poikkitieteellisiä kurssimahdollisuuksia. Näin ollen pystytään tarjoamaan erikoistumista eri aloille enemmän ja vastaamaan tulevaisuuden työnäkymiin.

Korkeakoulujen rahoitus

Korkeakoulujen rahoituksen tulee olla ennakoitavaa ja riittävää. Korkeakoulujen perusrahoituksen tason kehittyminen on turvattava indeksikorotuksilla. Rahoitus on turvattava myös taloudellisesti vaikeina aikoina. Korkeakouluja kannustetaan keräämään myös yksityistä rahoitusta. Rahoitus ei saa kaventaa yliopistojen autonomiaa.

TKI-toiminta eli tutkimus, kehitys ja innovaatiot

Korkeakoulut ovat tärkeä osa suomalaista TKI-toimintakenttää. Erityisesti alueilla, joissa ei ole vahvoja yrityksiä korkeakoulut toimivat suurimpina tutkimus- ja kehittämistoiminnan vetureina.

Ammattikorkeakoulujen TKI-toiminta on tärkeää paitsi kouluille, myös ammattikorkeakoulun alueella oleville yrityksille. TKI-toiminnan kautta koulut ja yritykset voivat yhdessä kehittää koulutusta ja tutkimusta eri elinkeinoelämän tarpeisiin.

TKI-toiminnan rahoitus on perinteisesti ollut hyvin katkonaista, tulevaisuudessa yhä suurempi osuus TKI-toiminnan rahoituksesta tulee sitoa strategisiin valintoihin. Näin taataan kehitystoiminnan pysyvyys, sekä vältetään aivovuotoa.

TKI-rahoitus on vähintään neljä prosenttia bruttokansantuotteesta.

Erilaisten EU-hankerahojen käyttöä rajoittaa hankala ja pitkäkestoinen hakuprosessi. Näissä hauissa auttamaan tulisi perustaa kansallinen toimija, joka auttaisi korkeakoulua rahan hakemisessa. On koko Suomen etu, että myös Euroopan unionista saadaan rahoitusta hyvin hankkeiden toteuttamiseen.

Asuminen ja toimeentulo oppimisen ja opiskelun mahdollistajina

Asumisen hinta tai opintojen paikkakunta eivät saa muodostua hidasteeksi opintiellä. Myös opintojen yhteydessä on huomioitava elämän monipaikkaisuuden lisääntyminen. Opiskelijan tulisi voida halutessaan olla tasavertaisesti sekä opiskelupaikkakuntansa että toisen paikkakunnan asukas, esimerkiksi kesätöiden, perheen tai luottamustoimien vuoksi.

Aikuisiän opiskelua on tuettava opiskeluasuntovähennyksellä, joka mahdollistaa vakinaisen asumisen esimerkiksi perheen kanssa toisella paikkakunnalla ja väliaikaisen asumisen opiskelupaikkakunnalla. Vähennys täydentäisi työasuntovähennystä ja voisi toimia tarveharkintaisena alakohtaisesti. Lisäksi on huolehdittava riittävästä edullisen opiskelija-asumisen tarjonnasta. Asumistuen ruokakuntakohtaisuudesta on luovuttava, sillä se ei kannusta yhteisasumiseen.

Opiskelua tai opinnoissa jaksamista ei saa hankaloittaa jatkuva huoli perustoimeentulosta. Tulevaisuudessa perustulon on kuuluttava myös opiskelijoille. Sitä ennen tarvitaan kuitenkin myös nopeampia toimia, eli opintotuen tasokorotusta.

Vierivä kivi ei sammaloidu - Jatkuva oppiminen

Uteliaisuus, liikunta ja taide

Ihmisen uteliaisuus luo pohjan läpi elämän jatkuvalla oppimiselle. Uteliaisuuden, ja siten oppimisenkaan, ei tarvitse rajoittua kirjavisivystykseen tai perinteiseen ammattitaitoon, vaan sivistys rakentuu monipuolisesti eri osa-alueista. Liikunnan, taiteen ja tunteiden ilmaisun rooli ihmisen sivistyksessä on huomioitava.

Uusien liikuntamuotojen ja urheilulajien oppiminen pitää aivot virkeänä evoluutiopsykologisestakin näkökulmasta tarkasteltuna. Kaikki liikuntamuodot ovat tärkeitä, ja jokainen voi harrastaa iän ja mahdollisuuksien mukaan. Monimuotoisessa maailmassa itsensä ja toisten ymmärtäminen sekä tunteiden huomioiminen nousee esille. Tunteiden tiedostaminen ja käsittely on osa ihmisyyttä ja sivistystä. Taiteen kautta jokainen voi nauttia kauneudesta ja toteuttaa itseään luomalla jotain uutta.

Tukitoimet ja mahdollisuudet

Avoin yliopisto, avoin ammattikorkeakoulu ja avoin lukio tarjoavat tulevaisuudessa joustavia opintomahdollisuuksia. Ammatillinen koulutus tarjoaa täsmäkurseja työvoimatarpeiden täyttämiseen. Kansanopistot, kansalaisopistot ja iltalukiot tunnustetaan entistä merkittävämpinä jatkuvan oppimisen mahdollistajina. Alueellinen ja sosioekonominen yhdenvertaisuus ja saatavuus taataan kaikille suomalaisille.

Työelämä muuttuu jatkuvasti, ja taitoja pitää päivittää säännöllisesti. Työntekijöiden kouluttautumista ja oppimista voidaan tukea esimerkiksi koulutustileillä, -seteleillä tai koulutusten verovähennysoikeudella. Aikuisiän jatkuva oppiminen voi olla myös muuta kuin täydennyskoulutusta. Ihminen voi löytää uralleen uuden suunnan kansalaisopiston kurssilta tai kehittää yleissivistystään avoimen korkeakoulun opinnoissa.

Opintovapaajärjestelmä tukee työelämässä olevien henkilöiden jatkuvaa oppimista. Perustuloon pohjautuva sosiaaliturvamalli varmistaa toimeentulon myös opintovapaalla. Työnantaja voidaan tukea sijaisen palkkaamisessa, mikä helpottaisi yritysten taakkaa. Valtakunnallinen aikuisiän opinto-ohjaus täydentää työelämäpalveluja.

Sairauksien ennaltaehkäisy sekä työ- ja opiskelukyvyn ylläpitäminen jatkuu läpi elämän. Henkinen ja fyysinen hyvinvointi ovat jaksamisen kannalta olennaisia tekijöitä. Itsensä johtamisen edellytykset taataan kaikille.

Harrastuksissa, järjestöissä ja työpaikoilla hankittu osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan entistä paremmin opinnoissa ja työpaikoilla. Oppilaitosten ja korkeakoulujen aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamisen käytäntöjä yhdenmukaistetaan.

Kirjastot ja tiede

Suomen joka kolkasta löytyy toimiva maksuton kirjasto, joka tarjoaa kirjojen ohella paljon muitakin palveluja, sivistystä ja kulttuuritoimintaa. Kirjastoautot kiertävät haja-asutusalueita, ja elektroniset aineistot ovat saatavilla paikasta ja tilanteesta riippumatta.

Iso osa tieteellisistä julkaisuista tulee olla avoimesti saatavilla. Perustetaan "tieteen Spotify". Siihen saakka kirjastot mahdollistavat pääsyn maksumuurin takana oleviin tieteellisiin julkaisuihin. Näin edistetään tieteen saatavuutta ja kriittistä ajattelua.

Jatkuvan oppimisen kannalta on tärkeää, että koulujen ja oppilaitosten tiloja voidaan hyödyntää joustavasti yhteiskunnan ja kansalaisten tarpeisiin. Laboratoriot, työtilat ja muut luokkatilat tulisi olla saatavilla ja varattavissa kohtuullisin kustannuksin erilaisiin sivistys- ja oppimistarkoituksiin.

Kulttuuri

Kulttuurikohteiden ylläpito ja kulttuuriperinnön vaaliminen kuuluvat jatkuvan oppimisen piiriin. Monikulttuurisuus ja esimerkiksi kieliopinnot edistävät jatkuvaa oppimista. Erityisesti moraalinen ja historiallinen velvollisuutemme, saamen ja karjalan kielten ja kulttuurien ylläpito nostetaan kansalliseksi ylpeydenaiheeksi.